

Univerzita J. A. Komenského

Roháčova 63, Praha 3 - Žižkov 130 00

ZÁPOČTOVÁ PRÁCE

Studijní předmět: Etika v pedagogice

Téma: Etické kodexy v pomáhajících profesích

Zpracovala: Marie Valentová

Forma studia: Kombinované

Obor studia: Speciální pedagogika-vychovatelství (Bc.)

Ročník: 1

Studijní skupina: M023

Akademický rok: 2013/2014

Vyučující: PhDr. Olga Nytrová

Obsah

1. Úvod.....	3
2. Vymezení pojmů.....	4
2.1 Etika.....	4
2.2 Profesní etika	4
2.3 Etický kodex	4
2.4 Etický kodex učitele mateřské školy	4
2.4.1 Jaký by měl být učitel?.....	5
2.4.2 Akceptování osobnosti dítěte	5
2.4.3 Opravdovost projevů učitele ve vztahu k dětem a rodičům.....	6
2.4.4 Empatie k jednotlivci i k celé skupině	6
2.4.5 Naslouchání.....	6
2.4.6 Odlišování prožitků u sebe i ostatních	6
2.4.7 Orientovat se na konkrétní situace	6
2.4.8 Respekt a tolerance odlišného postoje a pohledu.....	7
2.4.9 Sebekontrola a seberegulace u sebe i dětí	7
2.4.10 Rozvíjení sebedůvěry a sebejistého vystupování.....	7
2.4.11 Umět pochválit.....	7
2.4.12 Hodnocení své práce- zpětná vazba	7
2.4.13 Zvládání problémových situací	8
2.4.14 Sebevzdělání	8
2.5 Etický kodex sociálního pracovníka.....	8
2.5.1 Etické zásady	9
2.5.2 Pravidla etického chování sociálního pracovníka ve vztahu ke klientovi	9
2.5.3 Co tvrdí a odsuzují kritici etického kodexu	10
2.6 Etický kodex České komory tlumočnicků.....	10
3. Závěr.....	12
Seznam použitých zdrojů	13

1. Úvod

Toto téma jsem si vybrala, protože mě velice zaujalo. Etika jako taková nás provází v našem běžném životě, obzvláště pokud pracujete jako učitel či zaměstnanec v pomáhajících profesích. Pracovala a pracuji ve školství. Nejprve jako učitelka mateřské školy, vychovatelka a nyní pracuji jako učitelka na základní škole na prvním stupni. Zaměřím se na pohled z hlediska učitele MŠ, mám s tím zatím největší zkušenost. Tématem mé seminární práce je pokus vytvořit etický kodex učitele MŠ, který není standardizovaný. V dalších kapitolách uvádím pro přehled platný Etický kodex sociálního pracovníka a poté Etický kodex České komory tlumočnicků.

2. Vymezení pojmů

2.1 Etika

„Etika (z řeckého éthos- mrav, zvyk, obyčej) je teorií morálky, vědou o morálce jako stránce života společenského člověka. Etika se zabývá studiem morálky a rozumovým odůvodněním morálního jednání.“

(Mgr. Miroslav Prchal, DiS.2013)

2.2 Profesní etika

Profesní morálka je určitý souhrn profesních morálních norem. Jejím cílem je zajistit, že určitá práce bude dobře vykonávána. Je to zájem jednotlivce i profesní skupiny, zvyšuje se tím prestiž. Aby byl učitel či vychovatel úspěšný, je nutná určitá profesní zdatnost. Profesně zdatný člověk splňuje požadavky svého povolání. Kromě vědomostí a dovedností je součástí profesní zdatnosti v případě učitelů a vychovatelů i speciálních pedagogů- morální postoje, které má člověk ke své práci a k zvláštním úkolům a povinnostem, vyplývající z jeho povolání. Učitelé a vychovatelé v našich podmínkách nemají zatím žádný etický kodex, ale jejich profese má tolik specifik, že je nutno o profesní etice a konkrétně uplatňované morálce uvažovat.

Oblast, v níž se musejí pedagogové neustále rozhodovat, je velmi rozsáhlá a neexistují žádné návody, jak postupovat. Velká svoboda s sebou nese velkou zodpovědnost. Jak pedagog užívá profesních vědomostí a schopností, závisí na jeho morálních postojích a na jeho vědomí odpovědnosti.

Učitelé se mohou stát vzorem, těm, na které působí. Cílem je, aby se stali vzorem dobrým, aby jejich chování mohlo být považováno za „napodobení hodné“. Pedagogové také musí dokázat pracovat sami na sobě: na svých vědomostech, dovednostech a na své osobnosti (Müllerová 2000, s. 32, 33)

2.3 Etický kodex

K výkonu každé profese se váží normy a hodnoty, které určují, jak se má daná profese správně vykonávat. Do profesní etiky patří schopnost odlišovat profesionální a neprofesionální jednání s ohledem na normy dané profese (což je např. etický kodex) (Sýkorová 2008, s. 68, 69)

2.4 Etický kodex učitele mateřské školy

„Učitelka mateřské školy ve své práci realizuje celou řadu rozmanitých činností, a to ve složité síti sociálních vztahů, které se vzájemně ovlivňují. Profesní kompetenci podporují dovednosti určitého zaměření, z nichž vystupují do popředí sociálně psychologické profesní dovednosti. Jejich osvojování a rozvíjení je základem pro optimalizaci působení mateřské školy ve prospěch rozvoje dítěte, ve prospěch spolupráce rodiny a mateřské školy, ve prospěch profesní spokojenosti učitelky.“ (Mertin, Gillerová 2003, s. 21)

Povolání učitele je pod neustálým tlakem jak z řad veřejnosti, nadřízenými tak i nemalou měrou samotnými rodiči. Učitel je v zásadě sledován celou společností.

2.4.1 Jaký by měl být učitel?

Naslouchá, toleruje, akceptuje a respektuje. Je laskavý a vstřícný k dětem i rodičům. Je profesionál. Svým přístupem usnadňuje adaptaci dětí v MŠ. Vytváří splnitelná a smysluplná pravidla. Dbá o jejich dodržování. Spravedlivě hodnotí, vyžaduje kázeň, zodpovědnost a samostatnost. Děti vychovává zdvořile a slušně. V případě potřeby pomáhá radou a pomocí rodičům. Nezasahuje a nekritizuje svoje kolegyně či kolegy. Snaží se o to, aby šířil dobré jméno školy. Tohle by mělo být cílem každého učitele, který se pro toto poslání rozhodne.

„Čas od času se v médiích objeví nářky nad skutečností, že učitelé nemají vlastní pedagogickou komoru jako lékaři, soudci, zubaři, architekti, daňoví poradci, novináři nebo další prestižní povolání. Sama existence pedagogické komory by jistě posílila prestiž učitelského povolání.“ (Sárközi 2005, 2014).

Domnívám se, že učitel v mateřské škole by se měl snažit o to, aby nejen uspokojil přirozené potřeby dítěte a svým výchovným působením doplňoval rodinnou výchovu (tak jak je to uvedeno v RVP pro MŠ).

Je nutné rozvíjet dětské dovednosti a schopnosti a dbát o rozvoj individuality dítěte. Tak, aby se dítě v MŠ cítilo v psychické i fyzické pohodě. Z toho vyplývá morální kodex profese učitele mateřské školy.

- Akceptování osobnosti dítěte
- Opravdovost projevů učitele ve vztahu k dětem a rodičům
- Empatie k jednotlivci i k celé skupině
- Naslouchání
- Odlišování svých prožitků
- Orientovat se na konkrétní situace
- Respekt a tolerance odlišného postoje a pohledu
- Sebekontrola a seberegulace u sebe i dětí
- Rozvíjení sebedůvěry a sebejistého vystupování
- Umění pochválit
- Hodnocení své práce- zpětná vazba
- Zvládání problémových situací
- Sebevzdělání

2.4.2 Akceptování osobnosti dítěte

Je velmi těžké v kolektivu 30 dětí spravedlivě a nezaújatě akceptovat všechny projevy všech dětí. Protože jak situace a organizace během dne přichází, je někdy velmi těžké akceptovat projevy každého dítěte zvlášť, ale je úkolem učitele usilovat o co nejdokonalejší přístup. Přirozeně má učitel sklony k tomu děti srovnávat, i když by to tak fungovat nemělo. Akceptace není snadný úkol. Učitel by měl respektovat zvláštnosti a odlišnosti dětí. Nemůže očekávat, že určitého výkonu dosáhnou všechny děti ve stejnou dobu.

Z vlastní zkušenosti, ale vím, že se člověk neubrání srovnávání a hodnocení dětí jako celku.

Je snadné pracovat s dítětem, které je ve všech kompetencích na jedničku, ale už mnohem náročnější je pracovat s dítětem se specifickými vzdělávacími potřebami.

2.4.3 Opravdovost projevů učitele ve vztahu k dětem a rodičům

Podle mého názoru patří k dalším etickým hodnotám projevovat své názory, emoce, postoje a tím pomáhá dětem orientovat se ve světě. Myslím, že je na místě, aby se děti naučily prožívání emocí. Při zlobě může učitel dát najevo svůj vztek a naopak i velkou radost. Neznamená to však výbuch zlosti, křik. Vždy je nutno zvolit vhodnou, přiměřenou formu dle věku dětí. Sebejistota a přiměřené vyjádření pozitivních i negativních prožitků, podporuje osobnost a věrohodnost učitele. Myslím, že pro děti je to zkušenost, která je součástí jejich sociálního učení. K sociálnímu učení podle mě patří i to, že dítě vidí, jak učitel akceptuje jeho rozmrzelost, podrážděnost či radost.

2.4.4 Empatie k jednotlivci i k celé skupině

Součástí profese učitele je empatie. Je to nelehký úkol. Být empatický, znamená porozumět každému zvlášť, protože projevy dětí i rodičů jsou odlišné. Je nutné se vcítit do potřeb dětí a rodičů. Pochopit jejich potřeby a přání. Umět se vcítit do problémů, i když ho z vlastní zkušenosti nezná. Ze zkušeností pak vyplývá pochopení. Empatii lze považovat za jednu z hlavních podmínek rozvoje vztahů s rodiči a dětmi. Ale někdy bývá obtížné najít v sobě dostatek empatie, když je dítě problémové, nebo když rodič je věčný „stěžovatel“ či „potíživista“, který je se vším nespokojen.

2.4.5 Naslouchání

V sobě zahrnuje řadu dovedností, včetně empatie, akceptování názorů a postojů dětí i rodičů, porozumění neverbálním projevům v komunikaci. Je nutné naučit se oddělovat a rozumět jednotlivým projevům, protože každý sděluje a formuje jinak pro ně významné skutečnosti.

2.4.6 Odlišování prožitků u sebe i ostatních

Každý z nás má své prožitky a každý jedinec je cítí a vnímá odlišně. Vzájemným vztahům neprospěje vyvracení a vnucování vlastních představ a názorů. Je to citlivé téma.

Snadno se přikláníme ke zlehčování situace, někdy i ironii a zesměšňování. Je to snad lidskou přirozeností. Pokud k tomu dochází v kolektivu třídy, potom není prostor pro odlišení jednotlivých prožitků a pocitů.

2.4.7 Orientovat se na konkrétní situace

Často se stává, že učitelka se nevyjádří konkrétně k určité situaci. Nespecifikuje, například proč se zlobí na určité dítě. Nedá mu dostatek informací a nekonkretizuje. Až příliš často slyšíme zobecnění a hodnotící soudy učitelek, které jen málo informují dítě o tom, co má udělat, aby se situace zlepšila. Podobně je to u sdělení rodičům, že jejich syn ve školce „stále zlobí“. To nemůže vést k podpoře změny, která by vedla k lepšímu. Je žádoucí jasně pojmenovat a konkretizovat situaci, pojmenovat jasně co chceme u dítěte či rodiče posílit, změnit či rozvinout. Je to velmi efektivní prostředek k vzájemné spolupráci.

2.4.8 Respekt a tolerance odlišného postoje a pohledu

V mateřské škole je složitá síť vzájemných vztahů. Součástí tohoto světa je i rozdílnost materiálních podmínek jednotlivých rodin, jiné národnosti apod. Úkolem učitele je poskytnout dětem model takového chování, který je naučí respektovat a tolerovat odlišnosti. Je to velmi těžký úkol, protože rozvíjet vzájemné vztahy, připouštět různorodost pohledů, názorů na jinou výchovu apod., je těžké i pro samotného učitele. Součástí je i integrace dítěte se specifickými vzdělávacími potřebami, která je v současnosti trendem.

2.4.9 Sebekontrola a seberegulace u sebe i dětí

Je to důležitá součást sociálních vztahů, protože vztah učitele a dítěte je vztah dlouhodobý. Děti jsou s učitelem v kontaktu 3 roky a více. Sebekontrola a seberegulace je významnou součástí profesní a morální výbavy. Úkolem pro učitele je naučit se sám obě dovednosti zvládnout, ale také sebekontrolu a seberegulaci naučit děti, protože je to nezbytná součást sociálních dovedností.

2.4.10 Rozvíjení sebedůvěry a sebejistého vystupování

Prostředí v mateřské škole sebou přináší pro dítě bezpočet situací, kdy se srovnává s ostatními a poznává sám sebe. Posílení sebedůvěry jednotlivce vede k tomu, že si uvědomí, že něco dokáže, že se mu daří, něco zvládne. Časem se naučí pochopit a poznat „samo sebe“, prostřednictvím toho, že ví, co zvládne, co umí apod.

2.4.11 Umět pochválit

Každé dítě touží po ocenění a pochvale. Nestačí ocenit jen výsledek práce, ale ocenit i chování dítěte, jeho postoj, zvládnutí situace. Pochvala pro dítě je i odměna pro rodiče a umění pochválit i dítě, které nepatří mezi „šikovné a hodné“ je umění ještě větší. Odborníci na předškolní výchovu a vzdělávání uvádějí, jak důležité místo ve výchově má pochvala či odměna a trest. Pro učitele je úkolem aktivně hledat příležitost pro pochvalu každého dítěte.

2.4.12 Hodnocení své práce- zpětná vazba

Pro dlouhodobé vztahy je důležité najít v sobě otevřenost k přijetí i poskytování zpětné vazby. Přijmout i negativní hodnocení a z nich se poučit. Nedílnou součástí je nejen zpětná vazba ve vztahu k ostatním učitelkám, ale také ve vztahu k rodičům. Najít správnou cestu k oboustranné komunikaci není lehké. V současnosti je pozice učitelky někdy ze strany rodičů vnímána jako „teta na hlídání“ pak je někdy velice těžké najít společnou řeč. Mám osobní zkušenost s tím, že rodič nerespektuje autoritu učitele, protože považuje předškolní instituci za „prostor“ kde se o jeho dítě postaráme ve smyslu uspokojení základních potřeb a jeho bezpečnosti.

2.4.13 Zvládání problémových situací

Rozmanitost sociálního světa mateřské školy je přirozeným prostředím pro konflikty mezi všemi účastníky, na různých rovinách.

Kolektiv mateřské školy má převážně ryze ženskou povahu a je někdy nesnadné udržet všechny vztahy na přátelské, kolegiální a fungující úrovni.

Ve vztahu k rodičům se mnohdy konfliktům také nevyhneme. Někdy jsou konflikty prosté jindy náročné a dlouhodobé. Jak bylo zmíněno, součástí „života“ v mateřské škole je i tolerance i jiným kulturám a s toho také plynou konfliktní situace. Zvláště, když rodiče uplatňují například jiný způsob výchovy, jiné náboženství a podobně.

2.4.14 Sebevzdělání

Součástí etického kodexu učitele nejen mateřské školy, ale pedagogů obecně je jejich chuť a touha se neustále sebevzdělávat. Nejen v předškolní pedagogice, ale v dnešní době integrace si myslím, že nezbytnou součástí vzdělání učitele v mateřské škole je alespoň všeobecný přehled o dětech se specifickými vzdělávacími potřebami.

2.5 Etický kodex sociálního pracovníka

„Etický kodex sociálních pracovníků vznikl v roce 1996 na půdě Společnosti sociálních pracovníků. Jeho formulace vychází z poznatků a fungování praxe (tedy z odrazu obecných společenských a morálních norem v praxi a sociálního života) a zároveň z požadavků kladených na sociální práci jako na vysoce erudovanou a vědecky fundovanou disciplínu. Sociální práce bojuje za svou legitimitu a tím, že její realizátoři (což jsou sociální pracovníci) jednají správně, v souladu s dobrem a dobrými mravy (tedy požadavky veřejnosti). Etický kodex je inspirován mezinárodním etickým kodexem, který přijala IFSM (Mezinárodní federace sociálních pracovníků) v roce 1976.

Hlavní zásady, který se etický kodex týká, spadají do oblasti vztahu sociálních pracovníků ke klientovi, ke svým kolegům, k instituci, již jsou členy, ke společnosti a ke své profesi. Formulace etického kodexu vyplývá ze zásad demokracie, humanismu a otevřenosti.“
(Sýkorová 2008, s. 76-77)

2.5.1 Etické zásady

- I. Sociální práce je založena na hodnotách demokracie a lidských práv. Sociální pracovníci proto dbají na dodržování lidských práv u skupin, a jednotlivců tak, jak jsou vyjádřeny v Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte. Dále se řídí zákony tohoto státu, které se od těchto kodexů odvíjejí.
- II. Sociální pracovník respektuje jedinečnost každého člověka bez ohledu na jeho původ, etnickou příslušnost, rasu či barvu pleti, mateřský jazyk, věk, stav, sexuální orientaci, ekonomickou situaci, náboženské a politické přesvědčení a bez ohledu na to, jak se podílí na životě celé společnosti.
- III. Sociální pracovník respektuje právo každého jedince na seberealizaci v takové míře, aby současně nedocházelo k omezení stejného práva druhých osob.
- IV. Sociální pracovník pomáhá jednotlivcům, skupinám, komunitám a sdružením občanů svými znalostmi, dovednostmi a zkušenostmi při jejich rozvoji a při řešení konfliktů jednotlivců se společností a jejich následků.
- V. Sociální pracovník musí dávat přednost profesionální odpovědnosti před svými soukromými zájmy. Služby, které poskytuje, musí být na nejvyšší odborné úrovni.

2.5.2 Pravidla etického chování sociálního pracovníka ve vztahu ke klientovi

- I. Sociální pracovník vede své klienty k vědomí vlastní odpovědnosti.
- II. Sociální pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost a lidská práva svých klientů.
- III. Sociální pracovník pomáhá se stejným úsilím a bez jakékoli formy diskriminace všem klientům.
- IV. Chrání klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Data a informace požaduje s ohledem na potřebnost při zajištění služeb, které mají být klientovi poskytnuty a informuje ho o jejich potřebnosti a použití. Žádnou informaci o klientovi neposkytne bez jeho souhlasu. Výjimkou jsou osoby, které nemají způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu (zejména nezletilé děti) nebo tehdy, když jsou ohroženy další osoby. V případech správního řízení umožňuje účastníkům tohoto řízení nahlížet do spisů, které se tohoto řízení týkají.
- V. Sociální pracovník dbá, aby klienti obdrželi všechny služby a dávky sociálního zabezpečení, na které mají nárok, a to nejen od instituce, ve které jsou zaměstnáni, ale i od ostatních příslušných zdrojů. Poučí klienty o povinnostech, které vyplývají z takto poskytnutých služeb a dávek. Pomáhá řešit i jiné problémy klienta týkající se dalších sfér jeho života.

(Oblastní unie neslyšících Olomouc 2014)

2.5.3 Co tvrdí a odsuzují kritici etického kodexu

Za hlavní limit etického kodexu je považováno jeho průběžné nedoplňování s ohledem na proměny v praxi.

Etický kodex se snaží dostatečně abstraktní na to, aby mohl být aplikovaný na co nejrozmanitější situace, které mohou nastat.

Kritici tvrdí, že etický kodex je jen dokument, který vede sociální pracovníky k elitářství, tedy pocitu nadřazenosti nad jinými profesemi.

2.6 Etický kodex České komory tlumočnicků

Etický kodex České komory tlumočnicků znakového jazyka určuje základní povinnosti a práva jejích tlumočnicků při výkonu tlumočnické profese a v souvislosti s ním.

Je vytvořen za účelem naplnění práv všech klientů na plnohodnotnou komunikaci a platí v situacích, které nejsou jinak regulovány zákony nebo předpisy.

Komora stanovila tyto základní principy etického chování:

- ⤴ Tlumočnick je osoba, která v rámci své profese převádí za úplaty smysl sdělení z výchozího jazyka do jazyka cílového. Je prostředníkem mezi dvěma osobami, které by se bez něj nedorozuměly.
- ⤴ Tlumočnick se nesnaží být aktivním účastníkem komunikace.
- ⤴ Tlumočnick přijímá zásadně jen takové závazky, které odpovídají jeho schopnostem a kvalifikaci. Tlumočnick je povinen se na tlumočení řádně a včas připravit. Nese plnou zodpovědnost za kvalitu své práce.
- ⤴ Tlumočnick přizpůsobuje své chování a oděv situaci, v jejímž rámci tlumočí.
- ⤴ Tlumočnick je vázán mlčenlivostí, která se týká všeho, co se dozví během tlumočení a přípravy na ně, včetně identity svých klientů.
- ⤴ Tlumočnick nezaujímá k tlumočené situaci ani ke klientům osobní postoje a nehodnotí je.
- ⤴ Tlumočnick neodmítne klienta pro jeho národnost, rasu, pohlaví, věk, náboženské vyznání, politickou příslušnost, sociální postavení, sexuální orientaci, rozumovou úroveň, pověst a smýšlení.
- ⤴ Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese z důvodu pro něj nevhodných pracovních podmínek nebo v případě, že by nedokázal být neutrální vůči tlumočenému sdělení, a mohl tak poškodit některou ze zúčastněných osob včetně sebe.
- ⤴ Tlumočnick má právo odmítnout výkon své profese v případech, že má podezření na aktivity, které jsou v konfliktu se zákonem nebo porušují lidská práva.

- ⤴ Tlumočník sleduje vývoj své profese u nás i ve světě, vzdělává se a soustavně zvyšuje svou profesionální úroveň.
- ⤴ Tlumočník spolupracuje s ostatními kolegy při prosazování a obhajobě společných profesních zájmů.
- ⤴ Tlumočník dbá na to, aby nepoškodil svým jednáním dobré jméno svého kolegy, Komory nebo tlumočnické profese.
- ⤴ Tlumočník zná Etický kodex Komory a dodržuje ho. Porušení pravidel Etického kodexu může vést až k vyloučení tlumočníka z Komory, a to na základě rozhodnutí Komise pro Etický kodex. (Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, o. s. 2013)

3. Závěr

Úkolem každého pedagoga, sociálního pracovníka, je odpovědnost za co nejlepší rozvoj dětí/klientů, za jejich přípravu pro základní sociální role, za utváření stránek osobnosti, za jejich rozvoj z hlediska výchovných složek. Ať už daná profese má, či nemá etický kodex, je zapotřebí dodržovat lidská práva, respekt, toleranci, pochopení, sebekontrolu, sebevzdělávání, zvládat problémové situace, být empatický, naslouchat, protože následky neprofesionality by mohly být fatální

Není to lehký úkol a ne každý tuto profesi může vykonávat. V praxi se setkáváme s rozdíly mezi jednotlivými učiteli, sociálními pracovníky (vynikající pedagogičtí pracovníci X učitelé a vychovatelé rozporuplní ve svém etickém a lidském profilu). Nikdo není dokonalý, ale každý si musí uvědomit, nakolik má v rukou životy ostatních lidí a podle toho ke své práci zodpovědně přistupovat.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje:

MERTIN, V., GILLEROVÁ. 2003. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál. 1. vyd. ISBN 80-7178-799X

MÜLLEROVÁ, S. 2000. *Kapitoly z etiky*. 1. vydání. Technická univerzita v Liberci. ISBN 80-7083-430-7

SÝKOROVÁ, K. 2008. *Základy sociologie, filozofie a etiky pro pomáhající profese*. Technická univerzita v Liberci. ISBN 978-80-7372-323-1

Internetové zdroje:

SÁRKŮZI, R. *Chybí nám etický kodex učitele?* [online]. Česká škola [vid. 2013-04-02]. Dostupné z: <<http://www.ceskaskola.cz/2005/01/radek-sarkozi-chybi-nam-eticky-kodex.html>>

Mgr. Miroslav Prchal, DiS. ETIKA V POMÁHAJÍCÍCH PROFESÍCH, [online] Dostupné z: <<http://files.girasole.cz/200000963a0060a8bc0/ETIKA%20V%20POMÁHAJÍCÍCH%20PROFESÍCH.pdf>>

Česká komora tlumočnicků znakového jazyka, o. s. *Etický kodex*. [online]. [7. 1. 2014]. Dostupné z: <<http://www.cktzj.com/eticky-kodex>>

Oblastní unie neslyšících Olomouc, Etický kodex sociálního pracovníka, [online] Dostupné z [online] Dostupné z: <<http://www.ounol.cz/index.php/archiv-zprav-mainmenu-201/61-eticky-kodex-socialniho-pracovnika>>